

Första Koföreningen

av

Henrik Jansson
Gunnar Petersson

FLYINGE UTVECKLING

December 2009

Förord

Denna förstudie syftar till att undersöka om det finns förutsättningar och intresse för att bilda och driva en koförening efter dansk förebild.

En koförenings främsta mål är att bedriva naturvård, genom att beta skyddsvärda naturängar i syfte att bevara den biologiska mångfalden.

Det sextiototal koföreningar, som finns i Danmark, har samma syfte och flertalet av dem har en nära koppling till den danska motsvarigheten till Naturskyddsföreningen i Sverige. De danska föreningarna har en god spridning över hela Danmark och två personer arbetar med frågorna på Danmarks Naturfredningsforening i Köpenhamn.

En artikel i Jyllandsposten i maj 2009 fångade vårt intresse för denna möjlighet till naturvård och ledde till att denna förstudie har kommit till stånd.

För att undersöka möjligheterna med koföreningar inom Leader Lundaland, har vi gjort ett studiebesök i Danmark, läst in oss på deras material, öppnat en hemsida, haft en omfattande dialog med media, diskuterat med Jordbruksverket, fört samtal med ett mindre slakteri, talat med Lunds kommun om lämplig mark, undersökt intresset för att vara med i en sådan förening, samt bildat Första Koföreningen den 8 november 2009 vid ett allmänt möte i Södra Sandbys byahus.

Finansieringen av detta projekt kommer från Landsbygdsprogrammet via LAG Lundaland i Skåne län.

EUROPEISKA UNIONEN
UTVECKLINGS- OCH
GARANTIFONDEN
FÖR JORDBRUKET

Flyinge Utveckling har svarat för att genomföra förstudien. Arbetet har i huvudsak gjorts av projektledare fil. kand. Gunnar Petersson och civilekonom Henrik Jansson.

Flyinge Utveckling

Holmbyvägen 1

247 47 Flyinge

www.flyinge.nu

email utveckla@flyinge.nu

telefon 046-522 20

Rapporten tillhandahålles även via nedladdning på webbsiten
www.flyinge.nu/1kofofor

Flyinge Utveckling är en allmännyttig ideell förening.

Föreningen har även svarat för följande publikationer

Ekomuseum Kävlungeån Del I Förutsättningar, Eva Uddenberg 2005

Ekomuseum Kävlungeån, Del II Förslag, Eva Uddenberg, 2005

Flora och Naturvärden i Flyinge – en inventering, Linda Gustafsson, 2005

Insektsinventering i Flyinge, Stefan Jarl, 2005

Flyinge – centrum för Skåne som hästregion, Gunnar Petersson februari 2006.

Flyingebygden – från förr till framtid, red. Gunnar Petersson, september 2006, ISBN 978-91-631-9613-3

Horse Innovation Arena, Gunnar Petersson och Zoltán G-Wagner, november 2007, ISBN 978-91-977299-0-1

Lundaland Utvecklingsstrategi 2007-2013, december 2008

Svenskt Hästmuseum-grundrapport juni 2009, Kari Lawe ISBN 978-91-977299-1-8

Svenskt Hästmuseum, Förstudie, Gunnar Petersson nov 2009, ISBN 978-91-977299-2-5

Flyinge den 19 december 2009

Henrik Jansson

Gunnar Petersson

Första Koföreningen

Foto: Gunnar Petersson 2007, korna på bilden är ej föreningens kor.

Sammanfattning

Förstudien har lyckats stärka intresset och förståelsen för koföreningar främst inom Lundaland, efter dansk förebild. Vi har via studieresan till Danmark fått bra kontakter, samt värdefull information från Danmarks Naturfredningsforening och Greve Kogræsser- og Naturplejeforening.

Danmarks Naturfredningsforening har i sitt utbyte med Naturskyddsföreningen i Sverige berättat om att man har medverkat till att Första Koföreningen är på gång att bildas i Skåne via Flyinge Utveckling.

Linda Birkedal, styrelseledamot i Naturskyddsföreningen har också medverkat på studieresan till Danmark.

Tidningsartiklar i lokala tidningar, såsom Sydsvenskan och Skånska Dagbladet, samt en webbsite www.flyinge.nu/1kofofor för att sprida kunskap om koföreningar. Tidningsartiklar finns också i en rad nationella tidningar, bland annat Grus och Guld, medlemstidningen för JAK.

Många tidningsartiklar i tidningar över hela landet, samt reportage i Sveriges Radio, som har gett initiativet och även Leaderområdet Lundaland uppmärksamhet.

Samtal med Jordbruksverket om koföreningar och intresset av att sprida kunskap om detta över landet, om första koföreningen kan starta inom Lundaland och intresset blir tillräckligt stort. Det verkade som om det skulle kunna vara möjligt att återkomma kring detta när väl erfarenheter har vunnits.

Vi har också identifierat några lämpliga markområden, som skulle behöva betas i Lunds kommun, med hjälp av Linda Birkedal.

Det finns ett lokalt slakteri i Sjöbo, som är beredd att transportera, slakta och stycka.

Ett 40-tal intressenter har anmält intresse av att bli medlemmar. Av dessa har ett 25-tal betalat in medlemsavgiften på 150 kronor. Intressenterna kommer från hela Lundaland, även om de flesta är från Flyingebygden.

Ett möte avhölls i Södra Sandby den 8 november 2009 där den ideella föreningen Första Koföreningen bildades. Beslut togs om föreningens namn och medlemsavgiftens storlek, samt en styrelse valdes.

Registrering av den ideella föreningen har medfört att vi fått skriva ett särskilt yttrande till Skattemyndigheten, där vikten av att föreningen blir registrerad som ideell förening betonas. I skrivelsen hänvisar vi bland annat till Leadermetoden där ideella, privata och offentliga parter samverkar. Vi pekar också på frågans generella betydelse att verksamheten bygger på ideellt engagemang för vård av

naturbetesmarker. Besked har erhållits om att frågan kommer att prövas på nytt efter jul och nyårshelgerna.

Bakgrund

Går det att på samma sätt som i Danmark bilda och driva koföreningar i Sverige? Denna hypotes vill vi pröva genom att överföra kunskap från Danmark och försöka starta en sådan förening inom Lundaland. Om detta lyckas väl borde man sedan kunna starta flera föreningar både i Lundaland och i andra Leaderområden, över hela Sverige.

Syfte och målgrupp

Syftet är att bidra till miljömålen, genom att beta naturängar, särskilt de som ligger nära vattendrag, för att på så sätt minska läckage till åar och bäckar.

Koföreningarna vänder sig till familjer, som är intresserade av naturvård och god djurhållning. Troligen är dessa familjer i hög utsträckning bosatta i tätorter och får på detta sätt en naturlig kontakt med naturen och djuren och landsbygden. Så är det i Danmark.

Mål

Att söka bilda en koförening utifrån på erfarenheterna från Danmark.

Finansiering

Forstudie inom paraplyprojekt Mikrostöd, beviljad av LAG Lundaland med 20 000 kronor den 21 augusti 2009.

Projekttid

15 aug 2009 -- 15 febr 2010

Synlighet

Projektet har rönt mycket stort intresse, vilket har resulterat i flera tidningsartiklar i dagspressen samt ett inslag i Sveriges Radio, lokalt Malmöhus.

En webbsite har utformats för media och intressenter, där man kan läsa om hur föreningens arbete fortskrider och vad som hände innan föreningen bildades. Webbsidan fungerar som en blogg.

Man kan också notera att koföreningar lätt blir ett intressant samtalsämne vid middagsbordet och liksom i Danmark, väcker många tankar och ett starkt engagemang hos de flesta, som tar sig tid att ta till sig idén.

Vad gör koföreningar så intressanta

I Danmark kallas föreningarna kogræsserforeninger, vilket betyder kobetesföreningar på svenska. Detta poängterar att det är just bete av naturängar som är huvudsyftet.

Offentliga ägare av naturängar, som är ogödslade för att bevara mångfalden, har svårt att finna privata lantbrukare, som vill beta av sådan mark. Här passar ideella koföreningar synnerligen bra in. Människor med intresse för natur och god djurhållning kan då göra en bra miljöinsats och höja både sin och djurens livskvalité. Föreningar i Danmark får ofta ett långsiktigt avtal med kommunen, som också gynnas av föreningens möjligheter till långsiktig markvård.

Föreningen kan själv bestämma vilka och hur många djur man skall hålla för att betet skall fungera så bra som möjligt. Efter slakten på hösten får de medlemmar som har betalt in förskott, en påse charkuterivaror via utlottning. Ingen försäljning sker. Allt fördelas bland medlemmarna, vilka också har passat korna ca en vecka vardera under betessäsongen.

Agronomer, personer med erfarenhet från charkuteribranschen, naturskyddsföreningar och de med intresse av djur – alla kan inom föreningen var och en bidra med sin erfarenhet. Inom Första Koföreningen kommer det att finnas breda kunskapar och erfarenheter samlade.

Föreningen kan arrangera möten, där man bjuder in exempelvis en kock, som kan berätta hur man tillreder olika rätter av charkuterivarorna.

Inget går tillspillo, utan detta är en sann ”från jord till bord”-upplevelse.

Kopplingarna till Leader, där ideella, offentliga och privata parter är så tydliga.

Kopplingarna till Naturskyddsföreningarna och till den mångfald av flora och fauna som betet ger. Här kan föreningen också bjuda in föreläsare och kanske en och annan medlem har något av särskilt intresse. I vårt fall vill vi gärna framhålla föreningens ordförande Linda Birkedal, som håller kurser inom detta område.

Föreningen bildad

Den ideella föreningen Första Koföreningen bildades vid ett allmänt möte söndagen den 8 november 2009. Ett tiotal familjer hade mött upp med god spridning över hela Lundaland. Mötet ägde rum på Byahuset i Södra Sandby och en interimsstyrelse valdes, som består av ordförande Linda Birkedal, kassör Henrik Jansson och sekreterare Gunnar Petersson. Därtill valdes två suppleanter Harald Cornelsen och Anna Berggren.

Efter en vecka hade ett bankgirokonto öppnats, samt handlingar för registrering av den ideella föreningen lämnats till Skatteverket. Efter två veckor hade så många som 36 intresserade familjer anmält sitt intresse av att bli medlem i föreningen.

Skrivelse till Skattemyndigheten

Skattemyndigheten har föreslagit att föreningen istället för ideell får status som ekonomisk förening. Vi fick tid till den 14 december 2009 att inkomma med yttrande. Vi formulerade vårt yttrande så här.

Förtydligande angående organisationsform Första Koföreningen, Dnr 440 839673-09/516

”Vad vi vet är detta den första koföreningen i sitt slag i Sverige, som startas efter dansk förebild, där det finns över 60 föreningar med koppling till Danska Naturfredningsföreningen. Organisationsformen är därför av generell intresse, då vi hoppas att fler föreningar kan komma att bildas efter hand även i Sverige.

Syftet med föreningen är helt och hållet ideellt och ligger fullständigt i linje med det som exempelvis Svenska Naturskyddsföreningen arbetar med. Föreningens första ordförande Linda Birkedal sitter också i styrelsen för Lundabygdens Naturskyddsförening och Svenska Naturskyddsföreningen.

Vid föreningens bildande antogs stadgar där föreningen önskar vara en ideell förening och styrelsen fick i uppdrag att registrera en sådan förening.

Föreningen har följande huvudsyften:

att aktivt delta i naturvården och gynna landsbygdens öppna landskap och biologiska mångfald, genom att nötkreaturen, som föreningen förfogar över under betessäsongen, placeras ut och betar på den naturbetesmark som årsmötet fastställer.

Syfte 1 utgör ett berömvärt nationellt initiativ och avspeglar en fråga som drivs intensivt av Världsnaturfonden. Bönderna har vare sig längre tid eller ekonomi till att hålla geografiskt spridd nötkreatur på naturbetesängar.

att tillhandahålla nötkött till föreningens medlemmar – så långt som möjligt i ett ekologiskt hållbart sammanhang, med humana slaktmetoder och en efterbehandling, som ger den allra bästa kvaliteten på köttprodukten.

De inköpta eller lånade korna skall ses som föreningens verktyg för att kunna sköta om naturbetesängarna på bästa sätt. Eftersom föreningen inte driver någon kommersiell verksamhet eller har tillgång till stallar under vintertiden, så slaktas korna på hösten och fördelas på de medlemmar som betalt in ett förskott. Långt ifrån alla medlemmar kommer att vara med på detta. Detta är ett sätt att kunna fullfölja föreningens syfte och att stärka medlemmarnas intresse för naturvård och skötsel av den naturbetesmark som föreningen har avtal på.

FLYINGE UTVECKLING

Medlemmarna som vill vårda naturängar med sin unika flora vill naturligt också värna om de kor som är så viktiga för skötsel. Föreningen vill också peka på sammanhanget mellan ogödslat gräsbete, flora och kor, för att värna om miljön och det öppna landskapet.

Korna är således att betrakta som föreningens redskap, som finns tillhanda under betessäsongen, men sedan avvecklas. Det finns inget vinstsyfte, vare sig för föreningen eller dess medlemmar, ej heller tillgångar i föreningen, som medlemmarna har del i, något som annars är fallet då man driver en ekonomisk förening.

Förskottsavgifterna utgör inte till någon del insatskapital. När verksamhetsåret är avslutat skall föreningen i princip ha ett resultat och eget kapital som ligger i närheten av noll (med undantag av en del ej förbrukade medlemsavgifter).

Att föreningen är ideell, tror vi har stor betydelse för de kommuner eller andra offentliga markägare, som önskar låna ut sin naturbetesmark för att få dessa vårdade.

Första Koföreningen har fått ekonomiskt stöd av Leader Lundaland, som ingår i EU:s Landsbygdsprogram, för att undersöka möjligheterna med denna modell i syfte att öka människors intresse för naturvården, miljövården och landsbygden.

Kontakt: Verksamhetsledaren Annette Yng, Leader Lundaland, 046 739383

Se mera om Leader på Jordbruksverkets hemsida eller Länsstyrelsen i Skåne län.

Det har nu under 2008-2009 bildats 63 Leaderområden över hela Sverige, där ideella, privata och offentliga samverkar i projekt. Koföreningar företräder således alla dessa tre sektorer och stämmer väl överens med målen inom Leader Axel 2 miljövård. Om Första Koföreningen blir framgångsrik, kan detta Leaderprojekt komma att kopieras av flera Leaderområden i Sverige.

Vi vill med detta yttrande vädja till Skatteverket att låta Första Koföreningen registreras som ideell förening. Om det krävs att stadgarna justeras i något avseende, är vi naturligtvis beredda att överväga detta.

Med vänlig hälsning

Styrelsen

Kontaktperson Henrik Jansson

Kassör

070-655 37 71

poboxes@hotmail.com

Första Koföreningen

”

Projektets erfarenheter

Erfarenheterna så här långt är

- ?? att det varit förhållandevis lätt att väcka intresse för tanken, när man väl fått en ordentlig genomgång av syftet med föreningen.
- ?? att media spontant hakade på och att det reser tankar och ligger väl i tiden.
- ?? att när man väl förstått iden med föreningen, spinner man lätt vidare på olika aktiviteter och arrangemang som föreningen kan arrangera sig i.
- ?? att Naturskyddsföreningen verkar mycket positiv. Föreningens första ordförande Linda Birkedal hör väl hemma i denna förening. Tidigare ordförande i Lundabygdens Naturskyddsförening och styrelseledamot i huvudorganisationen Naturskyddsföreningen. Därtill är Linda suppleant i LAG Lundalands styrelse.
- ?? att intresset från Danmarks Naturfredningsforening har varit så stort och att vårt projekt också har blivit omtalat vid utbytet mellan danska och svenska nationella naturskyddsföreningar.

Studieresa till Köpenhamn

Studieresan till Danmark ägde rum den 24 september. Medverkade var Gunnar Petersson och Henrik Jansson från Flyinge Utveckling, samt Linda Birkedal, Lunds kommun.

Vi besökte Danmarks Naturfredningsforening och fick mycket god information om hur intresset har utvecklats till att nu omfatta över 60 ideella koföreningar.

Vi besökte även Greve Kogræsser- og Naturplejeforening, som vid tillfället höll 7 vänliga kvigor av en utmärkt köttras på cirka 80 ha strandängar. 28 medlemsfamiljer var anslutna. Man berättade att omkring hälften av medlemmarna hade varit trogna föreningen sedan starten för cirka 10 år sedan. Avtalet med Greve kommun innebar att ett fullgott stängsel bekostades av samhället. Kommunen såg nämligen mycket positivt på att föreningen betade marken och hade en god tillsyn på området. Föreningen hade arbetsdagar då man klippte buskage eller gräs vid staketet och höll olika buskage på en rimlig nivå. Man hade också minst en årlig medlemsfest på sina lånade marker.

Nedlagt arbete

Arbetet påbörjades i maj 2009 genom att Gunnar Petersson, vid besök i Danmark läste Jyllandsposten, som just då prisade de danska kogaeseforeningarna, vilka blivit så populära att man på många håll inte kunde ta emot alla som ville bli medlemmar. Detta resulterade i att Flyinge Utveckling lämnade in en förstudieansökan i början av juli till LAG Lundaland, som sedan beviljades i slutet av augusti.

Ideellt arbete har nedlagts i denna förstudie av Flyinge Utveckling med 180 timmar. Detta har varit tid för faktainsamling, att utforma stadgar och annat presentationsmaterial, studiebesök i Danmark, kontakter för att finna lämpliga organisationer att besöka, kontakter med slakterier och markägare, kontakter med media, bildandet av föreningen, protokollskrivande och kontakter med myndigheter, samtal med intresserade via epost och telefon, produktion av slutrapporten.

Linda Birkedal, Lunds kommun har lagt ner 20 timmar.

Resultat

Ett positivt resultat där vi inte har kunnat se några avgörande hinder så här långt. Dock har vi noterat att det finns vissa skillnader i förutsättningarna mellan Danmark och Sverige, men att dessa inte borde inverka menligt på spridningen av koföreningar Sverige.

Som nämnts ovan har Skatteverket inte velat registrera föreningen som ideell förening. Vi har skickat särskilt yttrande till Skatteverket där vi fördjupat vår syn på varför vi anser att föreningen skall ha ideell status. Skatteverket anser att föreningens associationsform skall vara ekonomisk förening. Om det skulle bli så, kullkastar detta inte hela projektet, men – med tanke på föreningens ideella karaktär och Leader-metoden, som betonar vikten av samverkan mellan privata slakterier/lantbrukare och markägare, som offentlig samt koföreningen som ideell part – är det väl värt att pröva om vi kan undvika den kommersiella stämpel som ekonomiska föreningar annars har.

När erfarenheter har vunnits från hela processen, d.v.s. inköp av kvigor, natur- och djurvård under en betessäsong, slakt och styckning, överväger vi att inkomma med ytterligare projektansökningar i syfte att sprida idén till främst andra platser inom Lundaland.

Kontaktperson för denna förstudie är:

Gunnar Petersson, ordf Flyinge Utveckling samt v.ordf i LAG Lundaland
Tfn 046 522 20 epost gunnar.petersson@flyinge.nu

Henrik Jansson, Flyinge Utveckling
epost: poboxes@hotmail.com

Ansvarig för förstudien

FLYINGE UTVECKLING

Flyinge Utveckling
Holmbyvägen 1
247 47 Flyinge
www.flyinge.nu
email utveckla@flyinge.nu
telefon 046-522 20
projektwebbplats www.flyinge.nu/1kofoor

Förstudie Leader Lundaland, Första koföreningen, Länsstyrelsen i Skåne län. Anställda projektledare fil. kand. Gunnar Petersson, Flyinge Utveckling
Ideellt arbete har utförts av främst civilekonom Henrik Jansson, Flyinge Utveckling, men också Gunnar Petersson och Linda Birkedal, Lunds kommun.

www.flyinge.nu/1kofoor

